

Gustaf Tenggren har beskrivits som en John Bauer som levat vidare. Han övertog Bauers arbete som illustratör av Tomtar och troll och for sedan till Amerika och blev chef hos Walt Disney. Många av oss växte upp med Tenggrens bilder, ändå är han okänd i Sverige i dag, skriver Yvonne Teiffel som läst hans biografi.

Från Bauer till Disney

Biografi

"Gustaf Tenggren
– En biografi"
Lars Emanuelsson
Oskar Ekman
Kartago förlag

"MIN FANTASI ÄR slut, slut, slut! Ständigt samma motivkrets, samma fordran av beställaren att göra någonting i den vanliga stilen".

Så skrev i vanmakt Jönköpingskonstnären John Bauer 1918. Bara någon månad senare omkom han när ångaren Per Brahe förliste på Vättern.

Bauer hade tröttnat på att göra bilder till Tomtar och troll. Förlaget fick panik och trodde att publikationen skulle gå under utan Bauers bilder. Följande år kom trots allt Tomtar och troll ut igen. Nu med den blott 21-åriga Gustaf Tenggrens illustrationer som omedelbart blev en succé.

Än i dag förknippas Tomtar och Troll alltid med John Bauer, men Gustaf Tenggren illustrerade boken i tio årgångar och Bauer bara åtta.

"Jämförelsen med Bauer bleknar faktiskt inför Tenggrens mångfacetterade livsverk", skriver Lars Emanuelsson som nu kommer med den första biografien om Gustaf Tenggren.

1920 FLYTTADE Gustaf Tenggren med sin första fru Anna till Amerika. Han gjorde omslag till Life Magazine och illustrationer till kända sagor av både Bröderna Grimm och H C Andersen och la därmed

Detalj ur layoutmålning för Pinocchio som blev Disney-film.

FAKTA: Gustaf Tenggren

ILLUSTRATÖREN GUSTAF TENGGREN (1896-1970) föddes i Magra i Västergötland. Både fadern och farfadern var dekorationsmålare. Själv studerade Gustaf Tenggren på Slöjdföreningens skola och på Valands konstskola i Göteborg.

1920 EMIGRERADE HAN till Amerika. Han anställdes som art director och animationschef hos Walt Disney. Hans egen bokserie som i Sverige gavs ut av FIB blev en stor framgång.

TENGGREN AVLED 1970 i sitt hem i Dogfish Head i Maine, USA.

snabbt grunden till berömmelse. Några ekonomiska bekymmer behövde mannen som växte upp i ett soldattorp i Västergötland inte ha. Hans kassaböcker från 1926 visar en förmögenhet på uppemot två miljoner kronor.

Knappt tio år senare var Walt Disney på resa i Europa på jakt efter tecknare till Snövit och de sju dvärgarna som var Disneys första långfilm. Han kände att den europeiska konstnärstraditionen med sina speciella bilder och stämningar skulle passa hans filmer perfekt.

"Jag är säker på att John Bauer hade fått jobbet om han hade levat",

sa den gången Disneyanimatören Frank Thomas. Men nu gick det hedrande uppdraget som art director och animationschef hos Disney istället till en annan svensk - Gustaf Tenggren.

Efter Snövit följde fler prestigefyllda uppdrag - som att göra klassiska filmer som Pinocchio, Fantasia och Bambi. Det lär för övrigt ha varit Tenggrens egna upplevelser hemma på sjön Anten som inspirerade honom till Bambis mödosamma försök att ta sig fram på is.

MEN JUST FILMEN Bambi blev början till slutet för Tenggrens anställning hos Disney. Hans illustrationer

Med tydlig influens av John Bauer. Illustration av Gustaf Tenggren till Tomtar och troll 1919, året efter John Bauers död.

Själv läste jag med obrutet intresse om mannen som tog Bauers småländska sagomiljöer till Hollywood.

YVONNE TEIFFEL

ansågs alltför detaljerade. Det var helt enkelt en stil som började bli passé och den 14 år yngre konstnären Tyrus Wong med en mer impressionistisk stil tog över.

De sista åren ville Tenggren allt mindre förknippas med Disney. Hans andra hustru Molly be-tecknade perioden som olycklig och beskrev Walt Disney som alldeles för snål mot sina konstnärer. Att Tenggren mot slutet också måste underordna sig en annan, yngre illustratör upplevde han säkert också som förödmjukande.

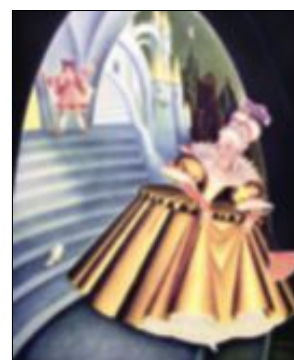
Men karriären var långt ifrån slut med detta. Gustaf Tenggren startade en egen bokserie - The Tenggren Books. En av böckerna, The Poky Little Puppy, blev den mest sålda illustrerade barnboken någonsin. Un-blev början till slutet för Tenggrenböckerna som mycket populära barn-

böcker i FIB:s svenska serie Gyllene böcker.

DET SÄGS ATT Gustaf Tenggren i Amerika blev mer populär än till och med Anders Zorn. Av Disneyanimatören Frank Thomas beskrevs han som visserligen "ingen trevlig man, men en stor talang".

Han återvände aldrig till Sverige, inte ens på besök, men i hans bilder finns detaljer med inspiration hemifrån, till exempel kurbitsmålade Moraklockor. Hans hem var för övrigt som ett svenskt hembygdsmuseum med antika föremål som senare testamenterades till Dalarnas museum i Falun.

Flera av Tenggrens teckningar donerades till University of Minnesota. I Borås finns också något som kan förknippas med Gustaf Tenggren. Det är jätteskulpturen föreställande Pinocchio. Den är visserligen gjord av den

"Askungen". Från The Tenggren tell-it-again book 1941. Den här lilla figuren blev också mycket känd i Sverige.

The poky little Puppy från 1942.

amerikanske popkonstnären Jim Dine, men gestaltad så som Tenggren tecknade honom 1938.

MED DEN välskrivna biografien/praktverket om Gustaf Tenggren, ett jättarbete, har Lars Emanuelsson och Oskar Ekman gjort Gustaf Tenggren känd också av svenskarna. Själv läste jag med obrutet intresse om mannen som tog Bauers småländska sagomiljöer till Hollywood och jag riktigt frossar i ett fantastiskt bildmaterial med influenser från flera epoker och konstnärliga riktningar.

Fotnot: Ett 30-tal originalverk av Gustaf Tenggren såldes precis före jul, på Stockholms auktionsverk. Ett av verken klubbades för 150 000 kronor.

Text:
Yvonne Teiffel
036-30 40 68

yvonne.teiffel@jonkopingsposten.se

Detta verk av Gustaf Tenggren – The ring of the Nibelung (1932) såldes nyligen på Stockholms Auktionsverk och klubbades för 150 000 kronor.